

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری

دانشگاه اراک

دانشکده علوم پایه

کارشناسی ارشد شیمی (گرایش آلی)

سنتر سه یا شبه پنج جزیی مشتقات مونو و بیس-۱،۲- دی هیدرو
پیریمیدو [a-۱،۲] بنزایمیدازول در حضور کاتالیزگر آلوم

۶

سنتر و بررسی خصوصیات مشتقات جدید فتالوسیانین‌های فلز دار
حاوی ایمیدازول پر استخلاف

پژوهشگر :

فهیمه بیات

استاد راهنما :

دکتر علیرضا کریمی

استاد مشاور :

دکتر خلیل فقیهی

تابستان ۱۳۹۰

بسم الله الرحمن الرحيم

سنتز سه یا شبیه پنج جزئی مشتقات مونو و بیس-۱-۲ دی هیدرو
پیریمیدو [a-۲، ۱] بنزایمیدازول در حضور کاتالیزگر آلوم

۹

سنتز و بررسی خصوصیات مشتقات جدید فتالوسیانین‌های فلز دار
حاوی ایمیدازول پراستخلاف

توسط:

فهیمه بیات

پایان نامه

ارائه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی به عنوان بخشی از فعالیت‌های تحصیلی لازم
برای اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته شیمی (گرایش آلب)

از

دانشگاه اراک
اراک-ایران

..... ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه:

دکتر علیرضا کریمی (استاد راهنما و رئیس کمیته) .....
دکتر خلیل فقیهی (استاد مشاور) .....
دانشیار

دکتر حمید خانمحمدی (استاد مدعو) .....
دانشیار

تابستان ۱۳۹۰

فهرست

I	فهرست
VII	چکیده
IX	جدول نمادها
۱	فصل اول
۱	بخش اول
۱	(مقدمه)
۲	۱-۱-۱- واکنش های چند جزئی
۳	۱-۱-۳- واکنشهای چند جزئی بر پایه مالونونیتریل با عبور از تراکم کنونوگل:
۴	۱-۱-۳-۱- واکنشهای سه جزئی آلدھید یا کتون و مالونونیتریل با ترکیبات حاوی واحد C-C
۹	۱-۱-۳-۲- واکنشهای سه جزئی آلدھید یا کتون و مالونونیتریل با ترکیبات حاوی واحد C-C:
۱۱	۱-۱-۳-۳- واکنشهای سه جزئی آلدھید یا کتون و مالونونیتریل با ترکیبات حاوی واحد N-C
۱۳	۱-۱-۴- هتروسیکلهای شش عضوی با دو اتم نیتروژن:
۱۳	۱-۱-۴-۱- پیریمیدینها
۱۳	۱-۱-۴-۲- دی هیدرو پیریمیدینها:
۱۴	۱-۱-۴-۳- سنتز ۴،۳- دی هیدروپیریمیدین -۲(H)-اون
۱۵	۱-۱-۴-۴- سنتز مشتقات بنزو[۴،۵]ا[۱،۲]پیریمیدین:
۱۶	۱-۱-۴-۵- سنتز ترکیبات دی هیدرو- پیریمیدو [۱-۲،۱] بنزا[۱،۲]پیریمیدازول

۱۷	۱-۱-۵- کاتالیزگر:
۱۷	۱-۱-۵-۱- خصوصیات و کاربردهای آلوم:
۱۸	۱-۱-۵-۲- استفاده از آلوم به عنوان کاتالیزگر:
۱۹	۱-۱-۵-۳- خصوصیات کاتالیزگری آلوم:
۲۰	۱-۱-۵-۴- چند نمونه از واکنشهای انجام گرفته با کاتالیزگر آلوم:
۲۲	فصل اول
۲۲	بخش دوم
۲۲	(عملیات تجربی)
۲۳	۱-۲-۱- مقدمه
۲۴	۱-۲-۲-۱- مواد مصرفی و تجهیزات استفاده شده
۲۵	۱-۲-۲-۱- واکنشهای انجام گرفته برای سنتز ۱-۲-۱- دی هیدروپیریمیدو [a-۲،۱] بنزایمیدازولها:
۲۵	۱-۳-۲-۱- واکنشهای انجام گرفته با آلدهیدهای تک عاملی:
۲۵	۲-۳-۲-۱- روش سنتز ترکیبات 4a-g در شرایط رفلaksن:
۲۶	۳-۳-۲-۱- روش سنتز ترکیب 4h:
۲۶	۴-۳-۲-۱- روش سنتز ترکیبات 4f-4g و 4a-4d در دمای محیط
۲۶	۴-۲-۱- واکنشهای انجام شده با آلدهیدهای دو عاملی:
۲۷	۵-۲-۱- دادهای طیفی محصولات
۳۶	فصل اول
۳۶	بخش سوم
۳۶	(بحث و نتیجه گیری)

۳۷	- بهینه سازی شرایط واکنش با آلدهیدهای تک عاملی:	۱-۳-۱
۳۷	- بهینه سازی درصد مولی کاتالیزگر مورد استفاده:	۱-۳-۲
۳۸	- بهینه سازی حلال مورد استفاده در دمای محیط و رفلaks:	۱-۳-۳
۳۹	- بهینه سازی زمان واکنش در دمای محیط:	۱-۴-۳-۱
۴۲	- خصوصیات فیزیکی محصولات	۱-۶-۳-۱
۴۲	- تفسیر طیفها	۱-۷-۳-۱
۴۲	- تفسیر طیفهای ترکیب ۴a :	۱-۷-۳-۱
۴۴	- تفسیر طیفهای ترکیب ۴d	۱-۷-۳-۱
۴۵	- تفسیر طیفهای ترکیب ۴f	۱-۷-۳-۱
۴۶	- تفسیر طیفهای ترکیب ۴i	۱-۴-۷-۳-۱
۴۷	- مکانیسم واکنش:	۱-۸-۳-۱
۴۹	- مزایای روش سنتزی به کار رفته در این تحقیق:	۱-۹-۳-۱
۵۱	فصل دوم	
۵۱	بخش اول	
۵۱	(مقدمه)	
۵۲	- فتالوسیانینها	۲-۱-۲
۵۳	- ۱-۱-۲- حلایت فتالوسیانینها	
۵۴	- ۱-۱-۲-۱- بهبود حلایت در آب	
۵۶	- ۱-۱-۲-۲- بهبود حلایت در حللهای آلی	
۵۸	- ۱-۱-۲-۲- خواص طیف جذبی فتالوسیانینها	
۵۹	- ۱-۱-۲-۳- کاربرد فتالوسیانینها	

۱-۳-۱-۲ - کاربرد فتالوسیانینها در اپتیک غیر خطی	۶۰
۲-۳-۱-۲ - کاربرد فتالوسیانینها در درمان فتودینامیکی	۶۰
۳-۱-۲ - کاربرد فتالوسیانینها به عنوان کاتالیست	۶۲
۳-۱-۲ - کاربرد فتالوسیانین در سنسورها	۶۳
۴-۱-۲ - تهیه فتالوسیانینها	۶۴
۵-۱-۲ - کاربرد و اهمیت ایمیدازولها	۶۴
۶-۱-۲ - روش‌های سنتزی جدید در تولید ایمیدازولها	۶۵
فصل دوم	
۶۹ ..... بخش دوم	۶۹
۶۹ ..... (عملیات تجربی)	۶۹
۷۰ ..... ۱-۲-۲ - مقدمه	۷۰
۷۱ ..... ۲-۲-۲ - مواد مصرفی	۷۱
۷۲ ..... ۲-۲-۲ - سنتز مواد اولیه	۷۲
۷۲ ..... ۲-۲-۲ - ۱- سنتز ایمیدازول چهار استخلافی حاوی یک گروه هیدروکسی (A_1, A_2):	۷۲
۷۳ ..... ۲-۲-۲ - ۲- سنتز ایمیدازول چهار استخلافی حاوی دو گروه هیدروکسی (A_3):	۷۳
۷۳ ..... ۲-۲-۲-۳ - فتالونیتریل دار کردن ترکیبات ایمیدازول	۷۳
۷۳ ..... ۲-۲-۳-۱ - فتالونیتریل دار کردن ترکیبات A_1 و A_1 جهت سنتز ترکیبات B_1 و B_2 :	۷۳
۷۴ ..... ۲-۲-۳-۲ - فتالونیتریل دار کردن ترکیب A_3 جهت سنتز ترکیب B_3 :	۷۴
۷۵ ..... ۲-۲-۴ - سنتز ترکیبات فتالوسیانین	۷۵
۷۵ ..... ۲-۲-۴-۱ - سنتز فتالوسیانینهای I-IV در شرایط مایکروویو	۷۵
۷۵ ..... ۲-۲-۴-۲ - سنتز فتالوسیانینهای I-IV در شرایط رفلاکس	۷۵

فهرست

۷۶	۳-۲-۴-۲-۲- سنتز کبالت فتالوسیانین V در شرایط مایکروویو
۷۶	۴-۲-۴-۴- سنتز کبالت فتالوسیانین V در شرایط رفلакс
۷۷	۲-۲-۵-۴- سنتز فتالوسیانین VI-VII از ایمیدازول B ₃
۷۹	۲-۲-۵-۵- روش خشک کردن پتابسیم کربنات و نمکهای فلزی مورد استفاده
۷۹	۲-۲-۵-۱- پتابسیم کربنات
۷۹	۲-۲-۵-۲- نیکل کلراید ۶- آبه
۷۹	۲-۲-۵-۳- کبالت کلراید ۶- آبه
۷۹	۲-۲-۶- شناسایی مواد اولیه سنتز شده:
۸۰	۲-۲-۶-۱- شناسایی ایمیدازولهای A ₁ -A ₃
۸۲	۲-۲-۶-۲- شناسایی ایمیدازولهای فتالونیتریلدار شده B ₁ -B ₃
۸۴	۲-۲-۷- شناسایی فتالوسیانینهای I-VII
۹۲	فصل دوم
۹۲	بخش سوم
۹۲	(بحث و نتیجه گیری)
۹۳	۲-۳-۱- مقدمه
۹۴	۲-۳-۲- خصوصیات فیزیکی محصولات
۹۶	۳-۳-۲- تفسیر طیفها
۹۷	۳-۳-۴- بررسی طیفهای UV-Vis
۹۷	۳-۴-۱- بررسی طیفهای UV-Vis ترکیبات B ₁ -B ₂
۹۷	۳-۴-۲- تئوری تجمع پذیری
۱۰۰	۳-۴-۴-۳-۲- بررسی تجمع پذیری و طیفهای UV-Vis فتالوسیانینهای I-V

فهرست

۱۰۶.....	۳-۲- خواص حرارتی:
۱۱۱.....	۳-۲- ۶- بررسی مکانیسم واکنشهای صورت گرفته:
۱۱۴.....	۳-۲- ۷- مزایای فتالوسيانينهای سنتز شده و روش سنتزی به کار رفته در اين تحقيق:
۱۱۵.....	فصل سوم
۱۱۵.....	(طيفها و ترموگرامها)
۱۷۷.....	منابع

چکیده

پایان نامه حاضر شامل دو بخش مجزا است.

بخش اول

در این بخش، روشی ساده و کارا برای سنتز مشتقات مونو و بیس-۱،۲- دی هیدرو پیریمیدو [a-۲،۱] بنزایمیدازول بر اساس واکنش چند جزئی مالونونیتریل، ۲-آمینوبنزایمیدازول و آلدھیدها با استفاده از کاتالیزگر آلوم ارائه شده است.
سنتز مشتقات مونو پیریمیدو [a-۲،۱] بنزایمیدازول بوسیله تراکم سه جزئی مالونونیتریل، ۲-آمینوبنزایمیدازول و آلدھیدها در حضور کاتالیزگر آلوم به مقدار ۱۰٪ مولی انجام گرفته است.

مشتقات بیس پیریمیدو [a-۲،۱] بنزایمیدازول از طریق واکنش شبه پنج جزئی-ایزوترفتالدھید و یا ترفتالدھید (۱ میلی مول)، مالونیتریل (۳ میلی مول)، و ۲-آمینوبنزایمیدازول (۲ میلی مول) و در حضور کاتالیزگر آلوم به مقدار ۱۰٪ مولی سنتز شده‌اند.
نوع ایزومر بدست آمده از روی طیف NOE شناسایی شده است. زمان کوتاه واکنش، بازده بالا، استفاده از کاتالیزگر دوست دار محیط زیست و سادگی خالص سازی محصول واکنش، از مزایای این روش سنتزی است.

بخش دوم

در بخش دوم این تحقیق، مشتقات جدیدی از فتالوسیانین‌های حاوی ایمیدازول‌های پر استخلاف تهیه شده است. ابتدا ترکیب ایمیدازول پر استخلاف، از واکنش چند جزئی بنزیل، ۴-آمینو فنل و آلدھید مربوطه تهیه گردید و خالص سازی شد. سپس ایمیدازول پر استخلاف بدست آمده با ۴-نیترو فتالونیتریل در حضور پتابسیم کربنات واکنش داده شد و مشتق

فتالونیتریلی که در موقعیت چهار آن ایمیدازول پراستخلاف جایگزین شده است بdst آمد. در مرحله بعد فتالونیتریل حاوی ایمیدازول پراستخلاف در حلal DMAE و DMF در حضور کاتیون‌های فلزی مختلف و کاتالیزگر DBU تحت تابش امواج ماکروویو و یا رفلکس قرار گرفت و مشتقات فتالوسیانین مربوطه سنتز شدند و جذب UV-Vis آنها مورد بررسی قرار گرفت. همچنین این ترکیبات با استفاده از IR، $^1\text{H-NMR}$ ، MALDI-TOF- MS و TGA مورد شناسایی قرار گرفتند.

جدول نمادها

ردیف	نماد	نام
۱	FT- IR	طیف مادون قرمز
۲	¹ H-NMR	طیف رزونانس مغناطیس هسته پروتون
۳	¹³ C-NMR	طیف رزونانس مغناطیس هسته کربن
۴	TLC	کروماتوگرافی لایه نازک
۵	CHN	آنالیز عنصری(درصد کربن، هیدروژن،.....)
۶	DMSO	دی متیل سولفواکساید
۷	DMAE	دی متیل آمینو اتانول N,N
۸	DBU	۱-آزا بای سیکلو دک-۷-ان
۹	DMF	دی متیل فرمامید
۱۰	MALDI	یونیزاسیون لیزری به کمک ماتریکس
۱۱	TBAF	تترا بوتیل آمونیوم فلوراید
۱۲	CTAB	ستیل تری متیل آمونیوم برمايد
۱۳	[bmIm]OH	۱-بوتیل-۳-متیل ایمیدازولیوم هیدروکسید
۱۴	HDMBAB	هگزا دسیل دی متیل بنزیل آمونیوم برمايد
۱۵	BTBAC	بنزیل تری بوتیل آمونیوم کلراید
۱۶	-OAC	استات
۱۷	Pc	فتالوسیانین
۱۸	ν_{max}	عدد موجی ماکزیمم
۱۹	N ₂	اتمسفر نیتروژن

فصل اول

بخش اول

(مقدمه)

۱-۱-۱- واکنش های چند جزئی

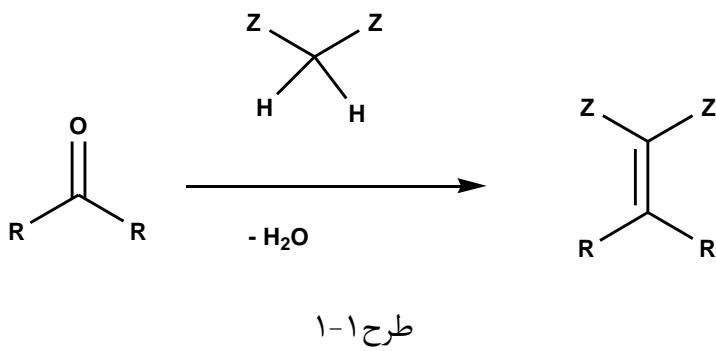
امروزه قسمت اعظم تحقیقاتی که در رشته‌های مختلف شیمی آلی صورت می‌گیرد بمنحوی به ترکیبات هتروسیکل مربوط می‌شود، ترکیباتی که خواص بیولوژیکی بسیاری را از خود به نمایش می‌گذارند. گستردگی و پویایی این بخش از شیمی آلی موجب شده است که این ترکیبات جایگاه خاصی پیدا کنند و همواره مورد توجه دانشمندان باشند. از این رو محققان با بکار بردن روش‌ها و تکنیک‌های جدید و مدرن به تهیه ترکیبات هتروسیکل همت می‌گمارند [۱]. واکنش‌های چند جزئی همواره یک روش سودمند در سنتز ترکیبات هتروسیکلی بوده‌اند. واکنش چند جزئی فرایندی است که در آن سه یا تعداد بیشتری از واکنش دهنده‌ها در یک ظرف واکنش با یکدیگر ترکیب شده و تولید یک محصول می‌کنند. برای اینکه یک واکنش جزء واکنش‌های چند جزئی محسوب شود باید اغلب اتم‌های هر واکنش دهنده در ساختار محصول نهایی دیده شود. طراحی واکنش‌های چند جزئی یک زمینه مهم در شیمی ترکیبی می‌باشد. مزیت اصلی واکنش‌های چند جزئی تک مرحله‌ای بودن آن‌ها می‌باشد. چندین تفاوت اساسی میان واکنش‌های چند جزئی نسبت به واکنش‌های دو مرحله‌ای وجود دارد. از جمله مزیت‌های واکنش‌های چند جزئی بهره‌ی بالای واکنش، جلوگیری از به هدر رفتن محصول و زمان کوتاه واکنش می‌باشد. به همین دلیل امروزه کوشش‌های زیادی برای انجام چنین واکنش‌هایی انجام شده است. در زیر چند نمونه از واکنش‌هایی که اخیراً برای تولید ترکیبات هتروسیکل انجام شده است ارائه شده است [۲].

۱-۱-۲- تراکم کنووناگل^۱:

یکی از روش‌های معمول موجود برای ساخت ترکیبات هتروسیکل بر اساس واکنش‌های چند جزئی، بکارگیری تراکم کنووناگل است. تراکم کنووناگل که بهبود یافته تراکم آلدولی می-

^۱ Knoevenagel

باشد، شامل افزایش نوکلئوفیلی ترکیب دارای هیدروژن فعال به گروه کربونیل است که در مرحله دوم حذف یک مولکول آب رخ می‌دهد (طرح ۱-۱). در این واکنش گروه کربونیل می‌تواند یک آلدهید یا کتون باشد. ترکیب دارای هیدروژن فعال دارای فرمول $Z\text{-CH}_2\text{-Z}$ یا $Z\text{-CHR-Z}$ است. باید یک گروه عاملی کشنده باشد تا بتواند به هیدروژن خصلت اسیدی کافی بدهد. مثال‌هایی از آن عبارتند از مالونونیتریل، دی‌اتیل مالونوآت، مالونویک اسید و اتیل استواستات.

در این واکنش‌ها نمی‌توان از باز قوی استفاده کرد. در صورت استفاده از باز قوی خود تراکمی بین آلدهیدها یا کتون‌ها رخ می‌دهد. واکنش‌های جوالد^۱، سنتز فوران به روش فیست-بنری^۲، و سنتز پیریدین به روش هانش^۳ همگی دارای یک مرحله کنووناگل می‌باشند [۳].

۱-۱-۳- واکنش‌های چند جزئی بر پایه مالونونیتریل با عبور از تراکم کنووناگل:

قسمتی از پیشرفت شیمی واکنش‌های چند جزئی به توسعه روش‌های سنتز ترکیبات هتروسیکل با استفاده از مالونونیتریل می‌باشد. مالونونیتریل که پروپان دی‌نیتریل نیز نامیده می‌شود دارای فرمول $\text{CH}_2(\text{CN})_2$ است. خصوصیت ساختمانی مهم این ترکیب که باعث کاربرد گسترده آن در واکنش‌های چند جزئی خصوصاً در تراکم کنووناگل شده است وجود دو

^۱ Gewald

^۲ Feist-Benary

^۳ Hantzsch

گروه سیانو در ساختار آن است. مالونونیتریل به خاطر حضور این دو گروه کشنده نسبتاً اسیدی است و PK_a آن در آب برابر ۱۱ است. یکی از معمول ترین واکنش های مالونونیتریل تراکم کنوناگل آن با آلدهید و کتون ها می باشد. محصولی که بدین صورت تولید می شود آریلیدن یا آلکیلیدن مالونونیتریل نامیده می شود. ترکیب حاصل می تواند با یک جزء سوم دیگر واکنش داده و حلقه هتروسیکل تولید کند. جزء سوم می تواند یکی از واحدهای $\text{C}-\text{C}-\text{N}$, $\text{C}-\text{C}-\text{O}$ و $\text{N}-\text{C}-\text{N}$ را دارا باشد که دو سر واحدهای مذکور بعنوان نوکلئوفیل عمل می کنند. در ادامه به بررسی این دسته از واکنش ها می پردازیم [۴].

۱-۱-۳-۱- واکنش های سه جزئی آلدهید یا کتون و مالونونیتریل با ترکیبات حاوی

: $\text{C}-\text{C}-\text{O}$ واحد

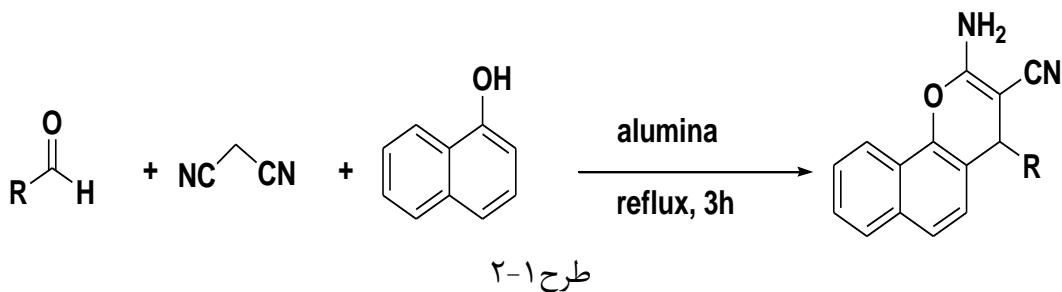
در این دسته از واکنش های سه جزئی، آلدهید یا کتون و مالونونیتریل ابتدا تراکم کنوناگل انجام می دهند و سپس جزء سوم که دارای واحد $\text{C}-\text{C}-\text{O}$ است و هر دو سر این واحد به عنوان هسته دوست عمل می کنند با حدواتسط حاصل (آریلیدن یا آلکیلیدن مالونونیتریل) وارد واکنش شده و تولید ترکیبات هتروسیکل حاوی قطعه ۲- آمینو- $\text{H}-4$ -پیران می نماید. برخی از ترکیباتی که می توانند به عنوان جزء سوم در این طبقه قرار بگیرند عبارتند از: نفتول، دیمدون، باربیتوریک اسید، ۴- هیدروکسی کومارین و ...

نفتول

سنتز ترکیب حاوی قطعه ۲- آمینو- $\text{H}-4$ -پیران ها با استفاده از واکنش سه جزئی مالونونیتریل، نفتول و آلدهیدهای آروماتیک انجام شده است. در این سنتز که در سال ۲۰۰۴ و توسط رایموندو مگی^۱ و همکاران انجام شد، با استفاده از کاتالیزگر آلمینا، در حلال آب و در

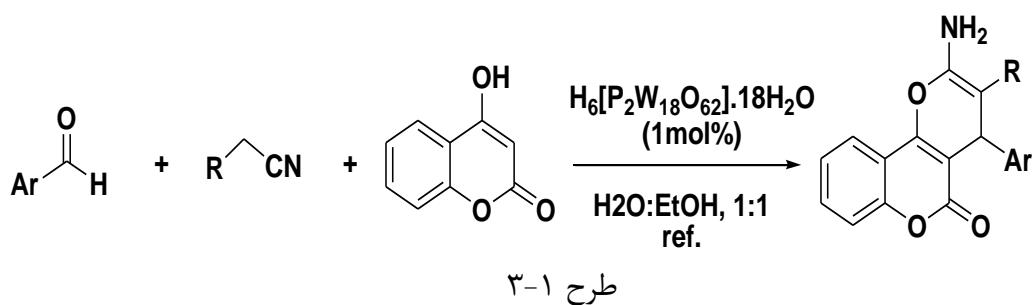
^۱ Raimondo Maggi

شرایط رفلaks مشتقات ۲-آمینو-۴H-کروم‌ها سنتز شده‌اند (طرح ۲-۱) [۵]. انواع دیگری از کاتالیزورها که در این دسته از واکنش‌ها در سال‌های بعد مورد استفاده قرار گرفته‌اند عبارتند از: ید و کربنات پتاسیم در محیط آبی [۶]، نانو ذرات اکسید منیزیم [۷] و پاراتولوئن سولفونیک اسید [۸].

۴- هیدروکسی کومارین

از طریق واکنش سه جزئی ۴-هیدروکسی کومارین، آلدهیدها، و مالونونیتریل مشتقات پیرانوکروم‌ها سنتز شده‌اند. برای مثال در سال ۲۰۰۸ تیم تحقیقاتی به سرپرستی مجید هروی با استفاده از کاتالیزور هتروپلی اسید $H_6[P_2W_{18}O_{62}].18H_2O$ در حلal آب و اتانول و شرایط رفلaks مشتقات پیرانوکروم‌ها را سنتز کردند (طرح ۳-۱) [۹]. کاتالیزورهای دیگری همچون آلوم [۱۰]، دی‌آمونیوم هیدروژن فسفات و (S)-پرولین [۱۱] در این دسته از واکنش‌های چند جزئی بکار گرفته شده‌اند.

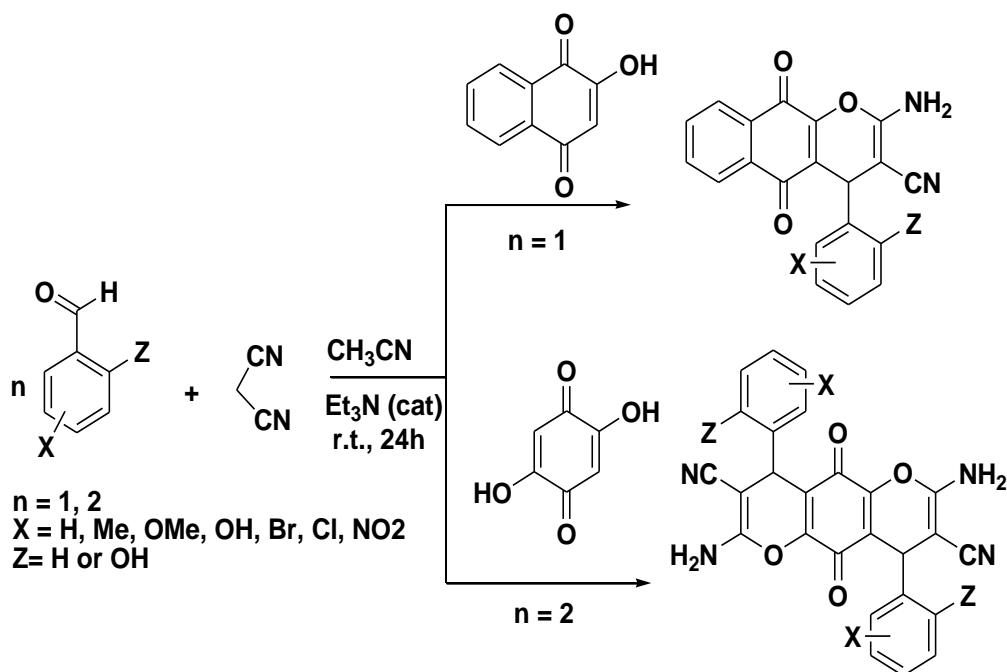

۲- هیدروکسی نفتالن-۱،۴- دیون و ۲،۵- دی هیدروکسی سیکلو هگزا-۲،۵- دی ان-۱،۴-دیون:

سنتر مشتقات چندین عامل دار بنزوکروم‌ها و دی هیدروپیرانو کروم‌ها با استفاده از واکنش چند جزئی مالونونیتریل، آلدهیدهای آروماتیک و ۲- هیدروکسی نفتالن-۱،۴- دیون و یا ۲،۵- دی هیدروکسی سیکلو هگزا-۲،۵- دی ان-۱،۴-دیون انجام می‌شود. برای مثال در

سال ۲۰۰۹

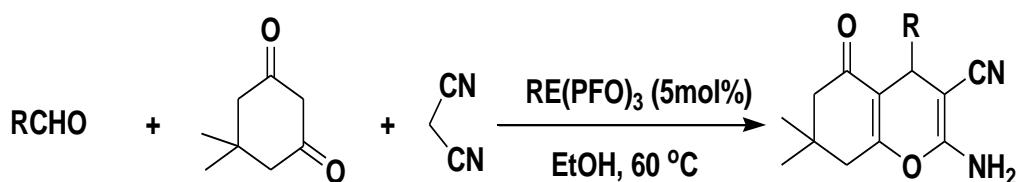
دکتر شعبانی به همراه تیم تحقیقاتی‌شان با استفاده از تری اتیل آمین به عنوان کاتالیست و در حلال استونیتریل سنتر این ترکیبات را گزارش کردند. این روش، روشی سریع و کارآمد می‌باشد. محصول به سادگی از طریق صاف کردن به دست می‌آید و خالص سازی اضافه تری نیاز نیست (طرح ۱-۴) [۱۲].

طرح ۱-۴

دایمدون

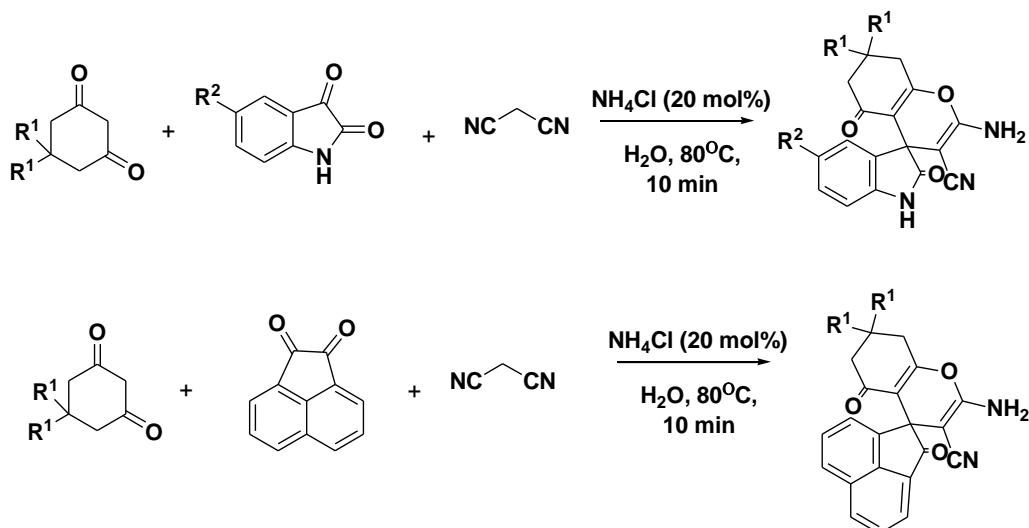
با استفاده از واکنش چند جزئی مالونونیتریل، آلدھید و دایمدون می توان مشتقات چندین عامل دار ۲-آمینو-H₄-پیران‌ها را سنتز کرد. برای مثال در سال ۲۰۰۵ لی-مین وانگ^۱ و همکارانش با استفاده از آلدھیدهای آلیفاتیک، آلدھیدهای آروماتیک و آلدھیدهای غیر اشباع در موقعیت آلفا و بتا (همانند سینامالدھید) و در حضور پرفلورواکتانوات عناصر کمیاب خاک مانند Sm(PFO)₃ یا La(PFO)₃ که خاصیت اسید لوییس دارد و به عنوان کاتالیزگر مورد استفاده واقع شده‌اند در حلول اتانول در دمای ۶۰°C این دسته از ترکیبات را سنتز کرده‌اند(طرح ۱-۵) [۱۳]. از دیگر کاتالیزورهای استفاده شده در این واکنش‌ها می‌توان به سدیم سلنات [۱۴]، تترا متیل آمونیم هیدروکساید [۱۵]، سدیم برمید [۱۶] و اکسید منیزیم [۱۷] اشاره کرد.

طرح ۱-۱

در واکنش‌های چند جزئی مالونونیتریل با دایمدون اگر به جای آلدھید از کتون استفاده شود مشتقات اسپایرو پیران‌ها حاصل می‌شود. برای مثال در سال ۲۰۰۹ مینو دبیری و همکارانش مشتقات ۲-آمینو اسپایرو پیران‌ها را با استفاده از کاتالیزور NH₄Cl و از طریق واکنش چند جزئی اسنفتن کینون یا آیزاتین، ۱-۳-دی کربونیل و مالونونیتریل در حلول آب در دمای ۸۰°C در مدت ۱۰ دقیقه بدست آوردند(طرح ۱-۶) [۱۸]. این نوع واکنش‌ها با استفاده از کاتالیزور تری اتیل-بنزیل آمونیوم کلراید نیز بدست می‌آیند [۱۹].

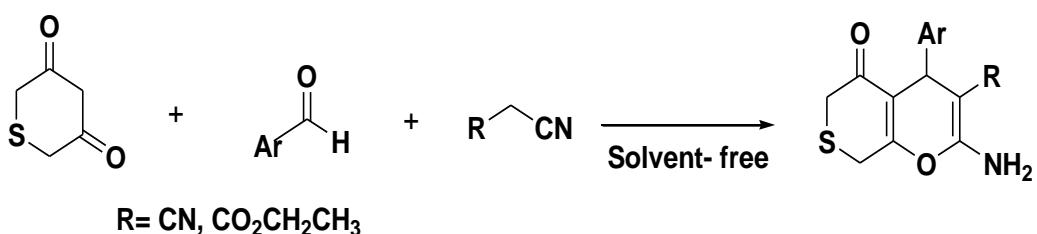
^۱ Li-Min Wang

طرح ۶-۱

۲H-تایوپیران-۵،۴H-دیون

سنتز ترکیبات حاوی قطعه ۲-آمینو-۴H-پیران که در ساختارشان گوگرد نیز وجود داشته باشد، با استفاده از واکنش سه جزئی $2\text{H}-\text{تایوپیران}-5,4\text{H}(3,4\text{H})$ -دیون، آلدهیدهای آروماتیک و مالونیتریل یا اتیل سیانو استات در شرایط بدون حلal و بدون کاتالیزگر در سال ۲۰۰۹ توسط تیم تحقیقاتی به سرپرستی شوچیانگ تو^۱ انجام گرفته است و مشتقات تایوروتون‌ها حاصل شده است (طرح ۶-۱). [۲۰]

طرح ۷-۱

^۱ Shujiang Tu